

Tillståndsprövning av havsbaserad vindkraft

Björn Hellman, den 18 juni 2024

Havsbaserad vindkraft

Agenda

- Krav enligt miljöbalken; vad ska prövas och hur?
- Krav enligt lagen om Sverige ekonomiska zon; vad ska prövas och hur?
- Praxis (Utposten och Galatea-Galene)
- Frågor

Havsbaserad vindkraft

Krav enligt miljöbalken; vad ska prövas och hur?

- Sveriges territorium: Miljöbalken tillämplig fullt ut
- 2 kap. miljöbalken (de allmänna hänsynsreglerna; preciserade genom t.ex. artskyddsförordningen)
- 3-4 kap. miljöbalken (hushållnings- och riksintresseskydd)
- 5 kap. miljöbalken (miljökvalitetsnormer)
- 6 kap. miljöbalken (specifik miljöbedömning)
- 7 kap. miljöbalken (skydd av områden; t.ex. N2000)
- 9 kap. miljöbalken (miljöfarlig verksamhet)
- 11 kap. miljöbalken (vattenverksamhet)
- 16 kap. 7 § miljöbalken (följdverksamheter)

Havsbaserad vindkraft

Tillståndskrav:

- Tillstånd krävs alltid enligt 9 och 11 kap. miljöbalken
- Tillstånd kan krävas enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, om verksamheten på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde
- Ansökan prövas av mark- och miljödomstolen i första instans (domstolen bör förbehålla sig prövningen av ev. Natura 2000-tillstånd jämlikt 21 kap. 3 § miljöbalken)

Havsbaserad vindkraft

Lagen (1992:1140) om Sverige ekonomiska zon

- Tillstånd krävs från regeringen för att i den ekonomiska zonen – d.v.s mer än 12 nm från den s.k baslinjen - i kommersiellt syfte uppföra eller använda anläggningar eller andra inrättningar (5 § första stycket LEZ).
- Tillstånd ska ange vilken verksamhet som avses och förenas med villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt (5 § andra och tredje styckena LEZ).
- 2 kap. miljöbalken (de allmänna hänsynsreglerna)
- 3-4 kap. miljöbalken (hushållnings- och riksintresseskydd)
- 5 kap. 3-5 och 18 §§ miljöbalken (endast vissa miljökvalitetsnormer)
- 6 kap. 28-46 §§ miljöbalken (specifik miljöbedömning) (6 § LEZ)
- 7 kap. 28 a § miljöbalken (N2000)

Havsbaserad vindkraft

Både i ekonomisk zon och territoriet?

- Separat prövning?
- Samlad prövning?
- Regeringen har beslutat förbehålla sig tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken
 - Västvind (KN2023/04367)
 - Najaderna (KN2024/000617)
- Beredning vid länsstyrelse respektive mark- och miljödomstol; därefter samlad prövning hos regeringen
- Förslag finns om att införa bestämmelser om en tillståndsmyndighet, mark- och miljödomstol (ny 21 kap. 3 a § miljöbalken; SOU 2024:11)

Utposten (MÖD ÖM 12531-22)

Bakgrund

- Utposten sökte tillstånd enligt miljöbalken till anläggande och drift av vindkraftpark benämnd Utposten.
- Stoab – som hade tillstånd från 2011 för vindkraftpark i omedelbar anslutning – hade inte omfattats av Utpostens avgränsningssamråd med särskild berörda.
- Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt avvisade ansökan i beslut den 5 oktober 2022 (mål nr M 3133-20), eftersom samrådet ansågs ha brustit.
- Utposten överklagade till Mark- och miljööverdomstolen.

Utposten (MÖD ÖM 12531-22)

6 kap. 29 § MB

Avgränsningssamrådet ska genomföras inför arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen och innebära att den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden samråder om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning.

Utposten (MÖD ÖM 12531-22)

MÖD:

- Det ligger på verksamhetsutövaren att identifiera vilka som kan antas bli särskilt berörda och genom riktade åtgärder försöka nå fram till dem med information om samrådet.
- Ett viktigt syfte med det förfarandet är att på ett tidigt stadium få ett så bra underlag som möjligt inför arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen och den planerade tillståndsansökan.
- I sakens natur att en verksamhetsutövare inför avgränsningssamrådet behöver ta ställning till vem som är särskilt berörd.
- Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan det ställningstagandet, för det fall att det senare visar sig att verksamhetsutövaren gjort en felaktig bedömning, innebära att ansökan avvisas på grund av bristande samråd.
- → Det finns alltså goda skäl för en verksamhetsutövare att **inte** avgränsa kretsen som anses särskilt berörd alltför snävt.

Utposten (MÖD ÖM 12531-22)

MÖD:

- Verksamhetsutövare som bedriver verksamhet i form av en vindkraftspark i omedelbar anslutning till det område där en ny vindkraftsverksamhet ska bedrivas, bör som utgångspunkt anses vara särskilt berörd enligt 6 kap. 30 § miljöbalken.
- Detsamma får anses gälla om verksamhetsutövaren på den angränsande platsen visserligen inte har påbörjat sin verksamhet, men har ett tillstånd att bedriva verksamhet där.
- Stoab borde därför ha bjudits in till samråd i god tid.

Utposten (MÖD ÖM 12531-22)

MÖD:

- Kontakter hade dock förevarit mellan bolagen, bl.a. i form av mail hösten 2020, d.v.s. efter samrådet avslutats 2019
 - Annonsering hade skett i dagspressen
 - Stoab hade aldrig uttryckt önskan om samråd
- MÖD: Borde ändå ha samrått med som särskilt berörda; samrådsskyldigheten var inte uppfylld.

Utposten (MÖD ÖM 12531-22)

MÖD:

- M.h.t. kontakterna mellan parterna, varvid Stoab hade möjlighet att tydliggöra att bolaget ville ha ett särskilt samråd samt att de frågor som skulle ha aktualiserats vid sådant samråd var av begränsad betydelse i förhållande till verksamhetens miljöeffekter ansåg MÖD att bristerna inte var så väsentliga att ansökan skulle avvisas.
- MÖD: Undanröjde mark- och miljödomstolens dom och återförvisade.
- Stoab har överklagat till HD och fått prövningstillstånd (ÖM 669-24)

Avvägning vid motstridiga intressen

- Regeringens beslut den 15 maj 2023 (KN2023/01077) ("Galatea")
- Regeringens beslut den 15 maj 2023 (KN2023/01060) ("Kattegatt Syd")

Avvägning vid motstridiga intressen

Regeringen (Galatea):

Regeringen konstaterar att vindkraftparken Kattegatt Syd och delområdet Galatea i vindparken Galatea-Galene är planerade att byggas på samma plats. Regeringen konstaterar att båda parkerna inte kommer kunna byggas.

Enligt 6 § lagen om Sveriges ekonomiska zon gäller bestämmelserna i 2 och 3 kap. miljöbalken vid prövning av tillstånd. Enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska vattenområden användas för det eller de ändamål för vilket området är mest lämpat med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Hänvisningen till hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken återspeglas även i 5 § tredje stycket lagen om Sveriges ekonomiska zon där det anges att ett tillstånd enligt paragrafen ska förenas med villkor som syftar till att främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser samt trygga säkerheten.

Galatea-Galene

Konkurrens med Kattegatt Syd

Regeringen:

Ett tillståndsärende ska enligt förvaltningsrättsliga grundläggande principer **handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt** som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Vidare ska ett ärende avgöras så snart som möjligt efter det att utredningen i ärendet har avslutats. Respektive projekt och ansökan ska prövas utifrån sina förutsättningar och prövningen ska ske utifrån nu gällande lagstiftning. **Regeringen har att bedöma vilket av de konkurrerande anspråken som medför att området används för det ändamål för vilket området är mest lämpat. Företräde ska ges för sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning, vilket bland annat får anses inkludera bedömningar om miljöhänsyn, samhällsekonomisk nytta och förväntad elproduktion.**

Galatea-Galene

Konkurrens med Kattegatt Syd

Regeringen:

Regeringen har granskat miljöbedömningsunderlaget för både Kattegatt Syd och Galatea-Galene rörande påverkan på relevanta intressen i de ansökta områdena.

Utredningen visar att det **råder små skillnader mellan de två ansökningarna vad avser omgivningspåverkan, förslag till försiktighetsmått och strategi för projekthanpassningar**. Regeringen bedömer att båda de aktuella ansökningarna avser två samhällsviktiga och bra vindkraftsprojekt. De två ansökningarna är också i överlappande delar jämförbara vad avser planerad elproduktion. Bolagen bakom båda parkerna har lämnat in ansökan om undersöknings tillstånd inför utläggning av undervattenskablar enligt lagen om kontinentalsockeln. För Kattegatt Syd finns därutöver ett intentionsavtal med Affärsverket svenska kraftnät.

Galatea-Galene

Konkurrens med Kattegatt Syd

Regeringen

Regeringen konstaterar att vindparken Kattegatt Syd ligger långt fram i sina processer. Regeringen ser även en fördel med att flera olika aktörer ges tillstånd att bedriva storskalig vindkraftproduktion till havs.

Regeringen bedömer sammantaget att Kattegatt Syd **på ett bättre sätt än Galatea-Galene främjar en långsiktig hushållning av allmänna resurser i de delar där anspråken överlappar varandra**. Ansökan bör därför avslås i den del som avser Galatea.

Miljöprövning av vindkraft – till lands och havs

25 september med Björn Hellman

Som deltagare får du bland annat kunskap om:

- Miljöprövningen av bland annat miljöbalken och lagen om Sveriges ekonomiska zon
- Tillsynsfrågor
- Kompletterande lagstiftning som ellagen och IKN-förordningen

Vad tyckte du om dagens webinarium?

Ta gärna 30 sekunder och svara på frågorna i fliken "Polls" under chattfliken.

Tack för dina synpunkter!

Frågor?